

marija barbieri

CHRISTA LUDWIG

– u sjećanje

Odlaze velikani, umjetničke ličnosti koje su dugogodišnjim djelovanjem obilježile opernu i koncertnu reprodukciju i utisnule joj pečat vlastite osobnosti. Nisu zabljesnule i nestale, nisu trčale za što većim honorarima, nego nastupe birale vođene željom za neprestanim usavršavanjem i sve dubljim poniranjem u djelo pred sobom. Njemačka mezzosopranistica Christa Ludwig (1928. - 2021.) bila je jedna od posljednjih.

Poput većine velikih njemačkih pjevača jednako je nje govala opernu i koncertnu djelatnost, a bila je jedna od rijetkih pjevačica koja se u tumačenju *Lieda* ravnopravno nosila s muškim kolegama. Njezine interpretacije *Lieda* Schuberta, Schumanna, Brahmsa, Wolfa, Mahlera i Straussa neprijeporno ulaze u antologiju umjetnosti popijevke - možda je čak i njihova najbolja interpretkinja i sasvim sigurno uz bok najslavnijim muškim kolegama. Neke snimke *Lieda* ostvarila je sa s poznatim njemačkim bas-baritonom Walterom Berryjem s kojim je bila je u braku od 1957. do 1970. godine. Njezina interpretacija Schubertova „Zimskog putovanja“ nešto je najljepše i najpotresnije što se može doživjeti. Pamtit će se i po tumačenju solističkih dionica u velikim vokalno-orkestralnim djelima kao što su npr. Bachova „Muka po Mateju“, „Božićni oratorij“ ili „Misa u h-molu“. Njezin Octavijan u „Kavaliru s ružom“ Richarda Straussa i Dorabella u Mozartovoj operi „Così fan tutte“ (oboje s Elisabeth Schwarzkopf na Salzburškim svečanim igrama) ulaze u sam vrh operne reprodukcije druge polovice XX. stoljeća.

Karijera Christe Ludwig tekla je neprekinutom uzlaznom putanjom i od samih početaka nije poznavala ni zapreka ni kriza ni padova. Otac Anton bio je tenor, a mati Eugenie Besalla-Ludwig mezzosopran koja je i bila jedini kćerin vokalni pedagog. Christa se školovala na Konzervatoriju u Aachenu gdje

je učila glasovir, violončelo, flautu i teoriju muzike. Kao osamnaestogodišnjakinja debitirala je 1946. godine u Frankfurtu u ulozi kneza Orlovskog u „Šišmišu“ Johanna Straussa. U Frankfurtu je ostala do 1952. godine, a onda je dvije sezone pjevala u Operi u Darmstadtu, jednu u Državnoj operi u Hannoveru i 1955. godine, na poziv Karla Böhma (1884. - 1981.), došla je u Bečku državnu operu, u kojoj je provela više od tri desetljeća. Godine 1962. postala je Komorna pjevačica, 1980. dobila je njezin Zlatni prsten, 1981. postala je njezina Počasna članica. U Bečkoj državnoj operi ostvarila je 43 uloge u 769 nastupa. Najviše je pjevala Dorabellu, Drugu damu Kraljice noći u „Čarobnoj fruli“, Octavijana, te Cherubina u „Figarovu piru“. Najčešće je bila protagonistica premijera, a 23. svibnja 1971. godine i jedne praizvedbe - opere „Der Besuch der alten Dame“ („Posjet stare dame“) austrijskog skladatelja Gottfrieda von Einema prema istoimenoj drami švicarskog pisca, dramatičara i slikara Friedricha Dürrenmatta u kojoj je tumačila glavnu ulogu Claire Zahanassian. Octavijan se općenito smatra jednom od četiriju njezinih najboljih uloga, uz Leonoru u „Fideliju“ te Wagnerove Kundry u „Parsifalu“ i Ortrud u „Lohengrinu“. Ona sama osobito je voljela Beethovenovu Leonoru. Voljela je uloge koje se razvijaju glazbeno i psihološki, a kako je karijeru počela kao lirski mezzosopran i prirodnim razvojem došla do dramskog soprana, što joj je omogućio glas velikog opsega, od dubina kontralta do sopranskih visina, uloga joj nije predstavljala vokalni problem. Umjetničkim temperamentom, visokom tehničkom spremom, neobičnom izražajnošću i ljepotom glasa zaobljenih mekih tonova i bogato obojenog preljevima različitih boja stvarala je raznolike operne likove i u popijevkama izražavala širok spektar emocija.

Još prije nego što je 1955. godine postala članica Bečke državne opere, Mozartovim Cherubinom počela je 1954. godine redovitu suradnju sa Salzburškim svečanim igrama, koja je trajala do 1981. godine. Godine 1966. počela je njezina suradnja s Bayreuthskim svečanim igrama. Postala je miljenica gramofonske industrije i ostvarila više od šezdeset studijskih snimaka -više od 40 cjelovitih opera, te *Lieda* i oratorija.

Godine 1959. Christa Ludwig je započela svoju američku karijeru nastupom u Lyric Operi u Chicagu. Pjevala je svoju najmiliju ulogu - Dorabellu. Slijedio je Metropolitan, u kojemu je redovito nastupala do 1993. godine i u njemu je pjevala Barakovu ženu u „Ženi bez sjene“ Richarda Straussa, Didonu u Berliozovim „Trojancima“, Maršalicu u „Kavaliru s ružom“, Klitemnestru u „Elektri“, Charlottu u „Wertheru“, te čitav niz nastupa u Wagnerovim operama. Ukupno 15 uloga i 121 nastupa.

U sezoni 1993./1994. povukla se iz umjetničkog života oproštajnim koncertima i predstavama. Posljednja je bila Klitemnestra u prosincu 1994. godine u Bečkoj državnoj operi. Nastavila se baviti pjevačkim umijećem na Majstorskim tečajevima koje je redovito održavala. Godine 1994., u suradnji s Peterom Csobádjem, objavila je memoare s naslovom „...und ich wäre so gern Primadonna gewesen: Erinnerungen“ („... a tako bih rado bila postala primadona: sjećanja“). Uz mnoge nagrade i priznanja 2010. godine dobila je i najviše francusko odličje - postala je Zapovjednik Legije časti.

Christa Ludwig nije bila primadona u uobičajenom smislu riječi. Njezin je izbor bio umjetničkih, nipošto zvijezdinih želja, pa je birala suradnju s najvećim dirigentima da bi se u radu s njima umjetnički razvijala. Iz svojih je uloga, prema vlastitim riječima, mnogo naučila o

životu. Ponajprije, da sve ima svoje vrijeme, da se granice mogućnosti moraju poštovati i da se osobna harmonija postiže tek onda kad se postigne harmonija sa svijetom u kojemu se živi. Tako je živjela i umrla 24. travnja 2021. godine u svojem domu u Klosterneuburgu u Donjoj Austriji.

Izabrana diskografija Christe Ludwig:

J. S. Bach: Muka po Mateju	
E. Schwarzkopf, C. Ludwig, NPO, O. Klemperer	EMI 7630582 (3 CD)
B. Bartók: Dvorac Modrobradog	
W. Berry, C. Ludwig, LSO, I. Kertész	DECCA 466 377
L. van Beethoven: Fidelio	
C. Ludwig, J. Vickers, PO, O. Klemperer	EMI 724356736122 (2 CD)
G. Mahler: Das Lied Von Der Erde	
C. Ludwig, F. Wunderlich, NPO, O. Klemperer	EMI 566892
W. A. Mozart: Così Fan Tutte	
E. Schwarzkopf, C. Ludwig, PO, K. Bohm	EMI CMS 7 69330 (4CD)
R. Strauss: Der Rosenkavalier	
E. Schwarzkopf, C. Ludwig, PO, H. Karajan	EMI CMS 5 67605 (3 CD)
R. Wagner: Lohengrin	
J. Thomas, C. Ludwig, VPO, R. Kempe	EMI CDS 7 49017 8 (3 CD)
R. Wagner: Parsifal	
C. Ludwig, R. Kollo, VPO, G. Solti	DECCA 483 2510 (4 CD)
H. Wolf & R. Schumann: Lied	
C. Ludwig, W. Berry, E. Werba	DG LP 139 386